

ZDROJOVÝ MATERIÁL Č. 2

Ľudské obete pevnosti Európa Porušenia ľudských práv migrantov a utečencov na hraniciach Európy Amnesty International

Každý rok sa do Európy snažia dostať tisíce migrantov a utečencov. Niektorí utekajú pred večnou chudobou; ďalší hľadajú útočisko pred násilím a prenasledovaním. Ich putovanie je plné nebezpečenstiev. Podľa odhadov od roku 2000 prišlo o život najmenej 23 000 ľudí pri pokuse dostať sa do Európy.¹ A tí, čo prišli až k hraniciam Európskej únie (EÚ), zisťujú, že ešte stále nie sú v bezpečí.

EÚ a jej členské štáty budujú čoraz nepreniknuteľnejšiu pevnosť na obranu proti nezákonným migrantom bez ohľadu na ich motívy či zúfalé pokusy dostať sa k brehom EÚ. Na „obranu“ svojich hraníc EÚ zriadila dômyselné systémy sledovania, poskytla finančnú podporu členským štátom ležiacim na jej vonkajších hraniciach (napr. Bulharsku a Grécku), aby upevnili svoje hranice, a vytvorila agentúru koordinujúcu celoeurópsky tím príslušníkov pohraničnej stráže na hliadkovanie hraníc EÚ.

Aj jednotlivé členské štáty prijímajú drastické opatrenia na zastavenie nelegálneho prílevu migrantov. Migrantov a utečencov protiprávne vyhostujú z Bulharska, Grécka a Španielska bez toho, aby im umožnili prístup ku konaniu o azyle, a to často spôsobom, ktorý ich vážne ohrozuje. Príslušníci pohraničnej a pobrežnej stráže s nimi zle zaobchádzajú. Niektoré členské štáty okrem toho hrozia dlhodobým zadržiavaním v táboroch, aby odradili tých, ktorí sa hodlajú vydať na cestu do Európy.²

Utečenec je osoba, ktorá utiekla zo svojej vlasti z opodstatnených obáv z prenasledovania a ktorú jej vláda nemôže alebo nechce chrániť. **Konania o azyle** slúžia na určenie, či osoba spĺňa právne kritériá definície utečenca. Ak je osoba uznaná niektorou krajinou ako utečenec, získava tým **medzinárodnú ochranu** ako náhradu za ochranu vlastnou krajinou pôvodu.

Žiadateľ o azyl je osoba, ktorá opustila svoju krajinu a hľadá ochranu, ale dosiaľ nebola uznaná ako utečenec. Počas skúmania žiadosti o azyl nesmú byť žiadatelia o azyl nútení, aby sa vrátili do krajiny svojho pôvodu.

Opatrenia EÚ sa neobmedzujú iba na jej súčasné hranice, ale vykonávajú sa i hlboko vo vnútrozemí susedných krajín. EÚ a jej členské štáty sa snažia vytvoriť nárazníkové pásmo, a preto uzatvárajú so susednými krajinami dohody o spolupráci, ktoré im majú pomôcť zastaviť nelegálnu migráciu do Európy. Boli zriadené azylové zariadenia a zariadenia na zadržiavanie migrantov a utečencov v krajinách, kde sú vážne obavy, pokiaľ ide o prístup migrantov a utečencov ku konaniu o azyle počas ich zadržiavania, napríklad v Turecku a na Ukrajine.³ Boli podpísané readmisné dohody s krajinami pôvodu i tranzitnými krajinami umožňujúce jednoduchšie vrátenie osôb, ktorým sa podarilo pricestovať do Európy.

Mýty

Niektorí v EÚ a médiách sa snažia ospravedlniť čoraz tvrdšie migračné politiky a tvrdia, že Európa je nútená, aby si poradila s väčším množstvom utečencov a migrantov než jej prislúcha. Často tiež počuť tvrdenia, že drvivá väčšina osôb, ktoré nezákonne prichádzajú do Európy, sú ekonomickí migranti.

Skutočnosti

Väčšina svetových utečencov neopúšťa svoje regióny pôvodu. Koncom roka 2013 najviac utečencov prijali tieto krajiny: Pakistan, Irán, Libanon, Jordánsko, Turecko, Keňa, Čad, Etiópia, Čína a USA.⁴

Od vypuknutia krízy v Sýrii utieklo zo svojich domovov viac ako 2,8 milióna Sýrčanov, pričom viac ako polovicu tvorili deti.⁵ Iba 96 000 osôb hľadajúcich ochranu sa dostalo do Európy do konca apríla 2014.⁶ V roku 2013 pochádzalo 48 % všetkých osôb, ktoré nezákonne prekročili hranice Európy, a 63 % tých, ktorí prišli nezákonne cez more, zo Sýrie, Eritrey, Afganistanu a Somálska, krajín sužovaných konfliktmi a rozsiahlym porušovaním ľudských práv.⁷ Je jasné, že väčšina osôb, ktoré utekajú z týchto krajín, uniká pred všeobecným násilím a prenasledovaním a potrebuje medzinárodnú ochranu.

Tieto opatrenia, ktorých účinnosť pri zastavovaní nezákonnej migrácie do Európy je prinajmenšom otáznava, spôsobujú ľudské utrpenie a straty na životoch.⁸ Keďže bezpečnejšie trasy do EÚ prehradili ploty, posilnil sa dozor a hliadkuje čoraz väčší počet bezpečnostných síl, ľudia sú nútení púšťať sa na ešte nebezpečnejšie cesty, čo má často tragické následky. Ženy, muži i deti sa topia v mori alebo dusia v kamiónoch. Na hraniciach EÚ, kde sa stretávajú s násilím, je im odopierané ich právo žiadať o azyl. Ľudia, ktorí sa snažia dostať do EÚ, uviaznu v krajinách ako Líbya, Maroko, Ukrajina alebo Turecko, kde sú ich práva ohrozené. V týchto krajinách často trpia núdzou, nemajú prístup k sociálnym a hospodárskym právam alebo sú terčom násilia či dokonca mučenia.⁹

Súhrn týchto politík a praktík v EÚ, na jej hraniciach i mimo jej hraníc nazýva táto správa „pevnosťou Európa“.

Celá správa: [Ľudské obete pevnosti Európa](#) (stav k 7. máju 2015)

¹ Odhad je vypočítaný na základe údajov, ktoré zhromaždili novinári v rámci projektu „The Migrants Files“, ktorý je dostupný na: <http://www.journalismfund.eu/migrants-files> (stav k 7. máju 2015).

² Napríklad využívanie dlhotrvajúceho a systematického zadržiavania v primitívnych podmienkach je hlavným prvkom gréckej politiky riadenia migrácie. Ďalšie informácie o zadržiavaní migrantov a žiadateľov o azyl v Grécku si pozrite v dokumente Amnesty International, „Frontier Europe: Human rights abuses on Greece’s border with Turkey“ (Hranica Európa: Porušovanie ľudských práv na gréckej hranici s Tureckom) (júl 2013). 20. marca 2014 grécka štátna právna rada zverejnila stanovisko, ktorým sa povoľuje neobmedzené zadržiavanie migrantov (stanovisko 44/2014). V súlade s týmto stanoviskom, ktoré neskôr prostredníctvom ministerského rozhodnutia schválilo ministerstvo verejného poriadku a ochrany občanov, ak zadržiavaný odmieta spolupracovať s gréckymi orgánmi, a preto ho nie je možné navrátiť počas osemnástich mesiacov (maximálne obdobie povolené právnymi predpismi EÚ, pokiaľ ide o zadržiavanie s cieľom osobu vyhostiť), môže byť zadržiavaný aj dlhšie ako osemnásť mesiacov. Toto je jasným porušením európskej smernice o návratoch (smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území), ako aj medzinárodných záväzkov Grécka v oblasti ľudských práv.

³ Pozri napríklad: Jezuitská utečenecká služba, „No Other Option: Testimonies from Asylum Seekers Living in the Ukraine“ (Bez východiska: Svedectvá žiadateľov o azyl žijúcich na Ukrajine) (jún 2011); ECRE, „Detention of Migrants in Ukraine“

DOM EURÓPSKEJ HISTÓRIE

(Zadržiavanie migrantov na Ukrajine) (október 2010); a dokumentáciu týkajúcu sa zriadenia azylových zariadení a zariadení na vyhostenie v Turecku, ktorá je dostupná [na tomto odkaze](#) (stav k 20. júnu 2014). Pre informácie o podmienkach počas zadržiavania v Turecku pozri časť „Uviaznutý v tranzite“. Pokiaľ ide o Ukrajinu, pozri Vysoký komisár OSN pre utečencov (UNHCR), „Ukraine as a country of asylum: Observations on the situation of asylum-seekers and refugees in Ukraine“ (Ukrajina ako krajina azylu: poznámky o situácii žiadateľov o azyl a utečencov na Ukrajine), júl 2013.

⁴ UNHCR, Global Trends 2013, 20. jún 2014.

⁵ UNHCR Syria Regional Refugee Response, dostupný [na tomto odkaze](#) (stav k 7. máju 2015).

⁶ elektronická korešpondencia s Vysokým komisárom OSN pre utečencov (20. máj 2014).

⁷ Výročná správa agentúry Frontex o analýze rizík za rok 2014, 14. máj 2014.

⁸ Podľa výročnej správy agentúry Frontex o analýze rizík za rok 2014 počet osôb, ktoré nezákonne prišli do Európy, vzrástol v roku 2013 takmer o 50 % v porovnaní s rokom 2012.

⁹ Pozri publikácie Amnesty International: „If an African dies here, no one cares“ – abuses of migrants and refugees in detention in Libya („Ak tu zomrie nejaký Afričan, všetkým je to jedno“ – zlé zaobchádzanie s migrantmi a utečencami počas ich zadržiavania v Líbyi) (december 2013); „Scapegoats of Fear: Rights of Refugees, Asylum-Seekers and Migrants Abused in Libya“ (Obetné baránky strachu: práva utečencov, žiadateľov o azyl a migrantov, s ktorými sa zle zaobchádza v Líbyi) (jún 2013); „Seeking Safety, Finding Fear: Refugees, Asylum seekers and migrants in Libya and Malta“ (Hľadali bezpečie, našli strach: Utečenci, žiadatelia o azyl a migranti v Líbyi a na Malte) (December 2010); „SOS Europe: Human Rights and Migration Control“ (SOS Európa: Ľudské práva a kontrola migrácie) (jún 2012); „Frontier Europe: Human rights abuses on Greece’s border with Turkey“ (Hranica Európa: Porušovanie ľudských práv na gréckej hranici s Tureckom) (júl 2013). „An International Failure: the Syrian Refugee Crisis“ (Medzinárodné zlyhanie: Kríza sýrskych utečencov) (december 2013); „Refugees in Bulgaria trapped in substandard conditions“ (Utečenci v Bulharsku zadržiavani v nevhodných podmienkach) (december 2013). Pozri tiež: „Ukraine as a country of asylum. Observations on the situation of asylum-seekers and refugees in Ukraine“ (Ukrajina ako krajina azylu: poznámky o situácii žiadateľov o azyl a utečencov na Ukrajine) (júl 2013), a Raphi R. Rechitsky, „Refugee Migration to Ukraine and the Geopolitics Of Control At Europe’s Eastern Borders“ (Migrácia utečencov na Ukrajinu a geopolitika kontroly na východných hraniciach Európy), 1. apríla 2013, Fahamu Refugee Legal Aid Newsletter.